

Keski-Suomen käräjäoikeuden tuomiopiirin kunnille

Tuomioistuinviraston päätös 20.5.2025 koskien lautamiesten lukumäärän vahvistamista

Tuomioistuinvirasto on liitteenä olevalla päätöksellään vahvistanut Keski-Suomen käräjäoikeuden lautamiesten lukumääräksi 59, mikä vastaa Tuomioistuinviraston päätöksellä 11.6.2021 (TIV/67/2021) aiemmin vahvistettua lautamiesten lukumäärää.

Käräjäoikeuden lautamiehistä annetun lain (675/2026) 1 §:n 2 momentin mukaan lautamiehen vaaliin sovelletaan kuntalain (410/2015) 10 luvun kunnan luottamushenkilöä koskevia säännöksiä.

Kuntalain 79 §:n 1 momentin mukaan luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu, ja sen jälkeenkin siihen saakka, kunnes toimeen on valittu toinen.

Käräjäoikeus on viimeksi lautamiehiä valittaessa pyytänyt, että käräjäoikeuden tuomiopiirin kunnat tekisivät lautamiesvalinnat siten, että uudet lautamiehet astuisivat tehtävänsä 1.11. lukien.

Käräjäoikeus toistaa aiemmin esitetyn pyynnön ja pyytää, että tälläkin kertaa lautamiesvalinnat tehtäisiin siten, että uudet lautamiehet astuisivat tehtävänsä 1.11.2025 lukien.

Käräjäoikeus on varannut uusille lautamiehille tehtävään perehdyttämispäiväksi perjantain 3.10.2025.

Käräjäoikeus pyytää tiedottamaan varatusta päivästä valittaville uusille lautamiehille samoin kuin siitä, että kyseiseen tilaisuuteen, jossa annetaan mm. tuomarinvakuutus, tulee osallistua.

Oheisesta Tuomioistuinviraston päätöksestä ilmenee tarkemmat lautamiesten valinnassa huomioon otettavat seikat.

Erityisesti tulee ottaa huomioon, että kyseessä ei ole kunnallinen luottamustehtävä, vaan tehtävä, jossa toimitaan tuomarina osana käräjäoikeuden ratkaisukokoonpanoa.

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 534 40101 JYVÄSKYLÄ	Cygnaeuksenkatu 1 40100 JYVÄSKYLÄ	029 56 48100	029 56 48149	keski-suomi.ko@oikeus.fi

Lautamiehet ovat käräjäoikeuden jäseniä ja heillä on tuomarintehtävässään yksilöllinen äänioikeus samoin kuin tehtävästä seuraava tuomarinvastuu.

Käräjäoikeuden lautamiehistä annetun lain 5 §:n mukaan lautamiehen on ennen tehtävään ryhtymistä sekä tehtävän kestäessä annettava käräjäoikeudelle tuomioistuinlain (2016/673) 11 luvun 12 §:ssä tarkoitettu sidonnaisuusilmoitus.

Lautamieheksi valittu voi itse tehdä ilmoituksen osoitteessa: Sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteri <https://asiointi.oikeus.fi/sidonnaisuus-ja-sivutoimirekisteri/ilmoitus/search>

(Virasto on Keski-Suomen käräjäoikeus, ilmoituksen antaja kohtaan merkitään lautamiehen täydellinen nimi, ilmoituksen vastaanottaja on Keski-Suomen käräjäoikeus ja kohtaan virka, virkasuhde tai tehtävä merkitään "lautamies")

Lisätietoja asiasta antaa hallintopäällikkö Riitta Ylönen riitta.ylonen@oikeus.fi

Jyväskylässä 21.5.2025

Tomi Vistilä
Laamanni

Liitteet	Tuomioistuinviraston päätös 20.5.2025 koskien lautamiesten lukumäärän vahvistamista I
Jakelu	Keski-Suomen käräjäoikeuden tuomiopiirin kunnat

46

8

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus

Tomi Vistilä

Laamanni

Keski-Suomen käräjäoikeus

tomi.vistila@oikeus.fi

Jakelussa mainituille

Lautamiesten lukumäärän vahvistaminen ja muuttaminen

Lautamiesten lukumäärä on viimeksi vahvistettu Tuomioistuinviraston päätöksellä 16.6.2021 (TIV/67/2021).

Käräjäoikeuden lautamiehistä säädetyn lain (jäljempänä lautamieslaki) 3 §:n (22.12.2019/11) mukaan käräjäoikeuden lautamiesten lukumäärän vahvistaa Tuomioistuinvirasto. Jos käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluu useampia kuntia, Tuomioistuinvirasto vahvistaa kunkin kunnan alueelta valittavien lautamiesten määrän ensisijaisesti kuntien henkikirjoitettujen asukkaiden lukumäärän suhteessa. Jokaisesta kunnasta on kuitenkin valittava vähintään yksi lautamies.

Ennen lautamiesten määrän vahvistamista tai muuttamista käräjäoikeudelle ja käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvalla kunnalla on tullut varata tilaisuus antaa asiassa lausunto.

Lukumäärää arvioitaessa on tullut ottaa huomioon lautamieskokoonpanossa ratkaistavien asioiden määrän kehittyminen. Kunnasta valittavien lautamiesten tulee mahdollisimman tasapuolisesti edustaa kunnan väestön ikä-, elinkeino-, sukupuoli- ja kielijakaumaa.

Lautamieskokoonpanossa käsiteltävien asioiden määrä on kasvanut käräjäoikeuksissa vuodesta 2021 vuoteen 2025 noin neljänneksellä. Asiamäärissä on alueellisia eroja.

Lautamieslain 7 §:n mukaan käräjäoikeuden laamannin tulee huolehtia siitä, että lautamiehet osallistuvat käräjäoikeuden istuntoihin vuorojärjestyksessä.

Maa-oikeuden puheenjohtaja kutsuu maa-oikeuden jäseniksi lautamiehet yhdestä tai useammasta käräjäoikeudesta, jonka tuomiopiirissä kysymyksessä olevan toimituksen kohteena oleva alue, raja tai osa siitä on. Erityisestä syystä maa-oikeuden jäseniksi voidaan kutsua myös käräjäoikeuden tuomiopiiriin maa-oikeusasioissa kuuluvan muun käräjäoikeuden lautamiehet.

KH

Lautamies, joka on kalenterivuoden aikana ollut mukana istunnossa 20 päivänä, ei sinä kalenterivuonna saa enää osallistua istuntoon, ellei ole kysymys saman asian käsittelyn jatkamisesta.

Lausuntojen perusteella Tuomioistuinvirasto on lautamieslain 3 §:n nojalla muuttanut päätöstään 16.6.2021 muualla kuin Ahvenanmaan maakunnassa toimitettujen kunnallisvaalien jälkeen valittavien uusien lautamiesten lukumääristä. Nykyisten lautamiesten toimikausi päättyy, kun uudet lautamiehet on valittu ja päätös on tullut lainvoimaiseksi.

Lautamiesten lukumäärää on tarkistettu pääosin käräjäoikeuksissa käsiteltävien asioiden kehittymisen ja niiden edellyttämän lautamiestarpeen perusteella. Lautamieskoonpanossa käsiteltävien asioiden määrään on vaikuttanut edelleenkin käräjäoikeuksien ratkaisukoonpanojen muutos, joka tuli voimaan 1.1.2009.

Lisäksi lautamieskoonpanossa käsiteltävien asioiden määriin on vaikuttanut ns. kirjallinen menettely, jossa tuomari ratkaisee asian kansliassa syytetyn suostumuksin. Vuosina 2021-2024 noin viidennes kaikista rikosasioista ratkaistiin kirjallisessa menettelyssä.

Tuomioistuinviraston päätös perustuu pitkälti käräjäoikeuksilta saatuihin lausuntoihin uusien lautamiesten lukumäärästä. Käräjäoikeuksilla itsellään on paras tuntuma uusien lautamiesten lukumäärästä, joka takaa tuomioistuimen toimintavarmuuden ja toisaalta valittavien lautamiesten istuntotuntuman säilymisen.

Siten lautamiehiä on valittava **yhteensä 1279** (määrä sisältää Ahvenanmaan käräjäoikeuden lautamiehet yhteensä 40). Vuonna 2021 lautamiehiä valittiin vastaavasti 1303. Päätöksessä on otettu huomioon Pertunmaan ja Mäntyharjun kuntaliitos 1.1.2025.

Lautamieslain 4 §:n mukaan kunnanvaltuusto valitsee lautamiehet kunnanvaltuuston toimikautta vastaavaksi ajaksi. Nykyisten lautamiesten toimikausi päättyy, kun kunnan valtuustot ovat valinneet uudet lautamiehet ja valinnat ovat tulleet lainvoimaisiksi.

Lautamiesten asemaan liittyviä kannanottoja

Tuomioistuinvirasto kiinnittää valtuustoryhmien ja lautamiesehdokkaiden huomiota eräisiin kannanottoihin ja seikkoihin, jotka ovat aika ajoin nousseet esiin lautamiesjärjestelmän toimivuutta ja uskottavuutta arvioitaessa.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käsitellessään valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomusta oikeuskanslerin virkatoimista ja lain noudattamista koskevista havainnoista vuodelta 1994 käsitellyt myös lautamiesjärjestelmää. Perustuslakivaliokunta on 5.6.1996 antamassaan mietinnössä (PeVM 3/96) ottanut kantaa useisiin lautamiesjärjestelmää koskeviin seikkoihin, mitkä kannanotot ovat edelleenkin ajankohtaisia ja syytä saattaa valtuustojen ja valtuustoryhmien sekä lautamiesehdokkaiden tietoon.

Perustuslakivaliokunta toteaa muun muassa seuraavaa: "Lautamiesten valinnassa tulee korostaa lautamiehen tuomarintehtävää. Lautamies ei ole poliittisella valtakirjalla toimiva kunnallinen luottamushenkilö, vaan hänen tulee olla riippumaton. Valtuustoryhmillä on tämän suhteen erityinen vastuu. Sama koskee sitä, että lautamiehiksi valittavat ovat valmiita toimimaan tehtävässään koko kauden. Ottaen huomioon lautamiehen tehtävän ja aseman tuomioistuimen jäsenenä puolueiden ei pidä vaatia lautamiehiksi valittavilta sitoumuksia ns. puolueveron maksamisesta istuntopalkkiostaan."

Lautamiestehtävän luonne

Lautamiehen tehtävää ei voida pitää kunnallisena luottamustehtävänä, vaikka valtuusto valitsee lautamiehet. Perustuslain mukaan tuomiovaltaa käyttävät itsenäiset ja riippumattomat tuomioistuimet.

Lautamiehet, joilla on yksilöllinen äänioikeus, ovat tuomioistuimen jäseniä ja toimivat tuomarin vastuulla. Näin ollen tehtävä on pikemminkin valtiollinen luottamustehtävä, jonka hoitamisesta maksettavat kustannukset (istuntopalkkio, ansionmenetykskorvaus ja matkakustannukset) suoritetaan valtion varoista.

Lautamiehen tehtävä eroaa kunnallisista lautakunnan jäsenyyksistä ja eräistä muista kunnallisista luottamustehtävistä siinäkin suhteessa, että tuomioistuimen istunnot alkavat yleensä aamulla kello 9.00 ja istuntoja jatketaan niin pitkään, että kaikki istuntopäivälle haastetut jutut saadaan käsitellyksi. Lautamiehen tehtävä edellyttää siis varautumista koko päivän kestäväan istuntoon. Erityisesti laajoissa rikosasioissa lautamiesten tulee varautua olemaan läsnä useampana päivänä peräkkäin.

Lautamiesten istuntovuoroista sopiminen edellyttää tällaisissa tapauksissa käräjäoikeuden ja lautamiesten keskinäistä yhteydenpitoa riittävän ajoissa, jotta lautamiehet voisivat varautua istuntoihin.

Esteellisyyskysymyksistä

Tuomioistuinten jäsenten esteellisyyskysymyksiin kiinnitetään nykyään huomattavan paljon huomiota. Esteellisyyttä koskevat säännökset on uudistettu syyskuussa 2001 voimaan tulleella lailla. Mainittu lain muutos ja Euroopan Ihmisoikeustuomioistuimen kannanotot ovat merkinneet sitä, että esteellisten piiri on laajentunut. Vakiintunut periaate on, että tuomioistuimen on paitsi oltava puolueeton myös näytettävä puolueettomalta.

Käytännön kokemukset ovat osoittaneet, että esteellisyyskysymykset ovat usein ajankohtaisia erityisesti silloin, kun lautamiehinä on esimerkiksi kunnanhallituksen tai kuntayhtymän hallituksen jäseniä. Tuomioistuinviraston näkemyksen mukaan merkittävässä asemassa olevien kunnallisten luottamushenkilöiden tai kansanedustajien valitsemiseen lautamieheksi tulisi suhtautua pidättyväisesti.

Lautamiesten valintaan liittyviä kysymyksiä

Lautamiesten valinnan osalta Tuomioistuinvirasto kiinnittää huomiota lautamieslain 2 §:ään kokonaisuudessaan. Sen ensimmäinen momentti kuuluu seuraavasti: "Lautamiehen tulee olla käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluvassa kunnassa asuva Suomen kansalainen, joka ei ole konkurssissa, jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja jota on pidettävä sopivana toimimaan lautamiehenä."

Siten lautamieheksi ei voida valita henkilöä, jota ei ole pidettävä sopivana tehtävään. Sopivaisuuden arviointi saattaa olla hankalaa, mutta säännöksellä on ajateltu suljettavan lautamiestehtävän ulkopuolelle henkilöt, joilla on esimerkiksi rikosrekisterimerkintöjä tai jotka ovat syyllistyneet toistuvasti vähäisempiin rikoksiin. Sopivaisuuden arviointi edellyttää yleensä ehdokkaan kokonaisvaltaista arviointia, jonka lopputuloksena tulisi olla johtopäätös siitä, että asianomaisen henkilön valinnalla ei horjuteta tuomioistuinta kohtaan tunnettua luottamusta. Valtuustoryhmällä tai valtuustoilla ei kuitenkaan yleensä ole mahdollisuutta selvittää tällaisia tietoja ja sen vuoksi lautamiesehdokkaiden tietoon tulisi saattaa edellä mainittu kelpoisuusvaatimus. Näin erityisesti sen vuoksi, että käräjäoikeudet yleensä selvittävät lautamiehiksi valittujen rikosrekisteritiedot. Lautamieheksi ei saa valita henkilöä, joka on alle 25-vuotias tai joka on täyttänyt 65 vuotta. Lautamiehenä ei saa olla henkilö, jolla on virka yleisessä tuomioistuimessa tai Rikosseuraamuslaitoksessa taikka joka virassaan suorittaa ulosottotehtäviä, rikosten esitutkintaa taikka tulli- tai poliisivalvontaa, eikä myöskään syyttäjää, asianajajaa taikka muu ammatikseen asianajoa harjoittava henkilö.

Lautamieslain 4 §:n 3 momentin mukaan kunnasta valittavien lautamiesten tulee mahdollisimman tasapuolisesti edustaa kunnan väestön ikä-, elinkeino-, sukupuoli- ja kielijakaumaa. Lautamiesjärjestelmän uskottavuutta ja kansalaisten luottamusta järjestelmään saattaisi lisätä, mikäli lautamiesten joukossa olisi myös eri etnisiä ryhmiä edustavia henkilöitä.

Lautamiehille ei ole asetettu erityisiä kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia, toisin kuin tuomareille. Valtuustojen tehtävänä on huolehtia siitä, että lautamieheksi valittavilla henkilöillä on tehtävän suorittamiseksi vaadittava riittävä kielitaito ja käräjäoikeuden tehtävänä on huolehtia lautamiesten istuntokokoonpanosta. Käytännössä kielitaitovaatimukset korostuvat sellaisissa käräjäoikeuksissa, jotka ovat kaksikielisiä.

Tuomioistuinviraston näkemyksen mukaan valittavien lautamiesten kielitaitoon tulee kiinnittää aiempaa enemmän huomiota.

Lautamieslain 1 §:n 2 momentin mukaan lautamiehen vaaliin sovelletaan kuntalain säännöksiä. Kuntalain (410/2015) 79 §:n mukaan luottamushenkilö pysyy toimessaan sen ajan, joksi hänet on valittu ja senkin jälkeen siihen saakka, kunnes toimeen on valittu toinen. Tämän vuoksi Tuomioistuinvirasto kiinnittää huomiota siihen, että käräjäoikeuksien ja kunnanhallitusten tulisi pyrkiä sopimaan ajankohta, josta lukien uudet lautamiehet aloittavat toimintansa ja nykyisten toimikausi päättyy. Tämä on tärkeätä käräjäoikeuksien istuntokokoonpanojen määrittämiseksi ja myös sen vuoksi, että uusien lautamiesten yhteystietojen toimittaminen käräjäoikeudelle ja muut käytännön järjestelyt saattavat ainakin suurimmissa käräjäoikeuksissa vaatia jonkin verran aikaa. Mikäli käräjäoikeuden tuomiopiiriin kuuluu useampia kuntia, tulisi kaikkien tuomiopiiriin kuuluvien kuntien pyrkiä valitsemaan lautamiehensä likimain samanaikaisesti.

Sidonnaisuuksien ilmoittaminen

Lautamieslain 5 §:n mukaan lautamiehen on ennen tehtävään ryhtymistä sekä tehtävän kestäessä annettava käräjäoikeudelle tuomioistuinlain (2016/673) 11 luvun 12 §:ssä tarkoitettu sidonnaisuusilmoitus. Tuomioistuimen tulee tehdä asianmukaiset merkinnät kustakin lautamiehestä sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteriin.

Lausuntopyyntö

Tuomioistuinvirasto on kirjeellään 6.3.2025 varannut käräjäoikeuksille tilaisuuden antaa lausuntonsa otsikkoasiassa. Käräjäoikeudet ovat varanneet tuomiopiirinsä kunnille tilaisuuden antaa oman lausuntonsa asiassa. Käräjäoikeudet ovat antaneet asiassa lausuntonsa.

KH

Päätös

Tuomioistuinvirasto vahvistaa ja muuttaa lautamiesten lukumäärät päätöksen liitteen mukaisesti. Suluissa ovat kuluvan toimikauden lukumäärät.

Ylijohtaja

Pasi Kumpula

Erityisasiantuntija

Mika Rislä

JAKELU

Käräjäoikeudet (pl. Ahvenanmaan käräjäoikeus)

TIEDOKSI

Suomen Kuntaliitto
Suomen Maallikkotuomarit ry